

TAKÁCS ZSUZSA

Naplóbejegyzések

Balkáni éhező

Költő, író, műfordító. Legutóbbi írását 2010. 5. számunkban közzöltük.

Nem is tudom, aludtam-e egyáltalán Szófiában, nyilván igen, hiszen négy nap alvás nélkül elképzelhetetlen. Szüntelenül jöttünk-mentünk. Megérkezésünk estéjén, a múzeumok éjszakáján a nagy ikonkiállításra, aztán találkozókra, felolvasásra, sétáltunk a belváros mediterrán boldogságú és lepusztult szecessziós és Bauhaus-épületei között; egy napos kirándulást tettünk Plovdivba. Jártunk a magyar lektor lakótelepi lakásán, lenyűgözött elszánásuk, ahogy otthont teremtetek a hazai viszonyoknál is jóval szegényebb, lepusztult épület legfelső emeletén. Ugyancsak vele, az irodalomtörténész és lektor Bedecs Lászlóval felmentünk a kétezer méter magas Vitosára, Ráadásul mind a négyen a legnagyobb barátságban voltunk.

Az utolsó estén épp kiléptünk a pompás vendéglőből, amikor kellemetlen eső zúdult a nyakunkba. Esernyőmet Györe Balázs kezébe adtam és belekaroltam, majd ketten siettünk. Utánunk jött fiatal írókollégánk, Darvasi László, mellette, biciklijét tolvaj bolgár fordítónk, Niki Boikov. Természetesen nem volt elég a kis női esernyő, bal felem ázott, a trikót viselő Györe Balázs esernyő alól kilógó jobb fele fázott.

A néptelen utcán, ki tudja honnan, akkor még nem volt egyértelmű számomra, hogy *az ég küldöttként valójában*, mellénk szegődött egy látszatra ötven körüli, a valóságban aligha több mint húsz éves, sötétbőrű éhező. *Please*, könyörgött, sírt és nyújtogatta a kezét. Komikus volt a hang, mintha egy karakterszínész egyetlen szóból álló szövegét hallottuk volna a nosztalgiaázástól agyonhasznált, összekarcolt lemezen. A hang azonban páratlan hitelességű és szívbemarkoló volt. Megszaporáztunk a lépteinket, futottunk előle. Balkéz felől feltűnt egy kioszk, világos célpont. *Bemennék*, mondtam tétován Balázsnek, *előszedném a pénzemet, mert itt az utcán nem merem*. Mégse kanyarodtunk arrafelé, siettünk inkább a szállodához. Időnként hátranéztünk, mi van a többiekkel. A bolgár fordító biciklijé épp akkor csúszott el a — harmincas években Budapestről importált — sárga keramitköveken. Fölállította, futottak mögöttünk az esőben, és mellettük loholt a koldus. *Jönnek mind a hárman*, kommentálta a látványt Balázs. Mindketten nevtünk a megfogalmazás iróniáján. Az elszalasztott kioszklehetőségen morfondíroztam közben. Kis, szecessziós szállodánk biztonságában, a rácsos kapun már innen, kiszóltam a koldusnak: *wait a minute!* Remélem, azt is hozzátettem, hogy: *please!* A nyomunkban érkező Darvasi László megnyugtatóan, hogy ő már adott annyi pénzt fordítónknak, hogy ennivalót vegyen neki az éjjel-nappal nyitva

tartó sarki boltban. Szófia ugyanis nemcsak remek kisvendéglőkkel, éjjel nyitva tartó élelmiszerboltokkal is tele van.

Amikor felmentem a szobámba, láttam, hogy nem is lett volna apróm, csak a hazaindulásra eltett két nagyobb bankjegy maradt a pénztárcámban. Azon gondolkodtam, vajon odaadtam volna a tízezer forintnyi papírpénzt. Biztosan nem, nyilván megkértem volna valakit, hogy kölcsönözzön másnapig valamennyit. Bántott a dolog mégis. Azzal vigasztaltam magamat, hogy adtam már nagyobb összeget is egy koldusnak csak így — kézből kézbe. Tizenöt éve talán egy esti sétán a frissen esett hóban feketéllő rongykupacot láttunk a villamosmegálló közelében. Közelebb léptünk és rájöttünk, hogy a környékről már ismert koldus fekszik a nagy fehérségben. Akkor fölé hajoltam, és megkérdeztem, ha adok neki ötszáz forintot, felkel-e. Nem mozdult. Erre feltettem neki az ostoba kérdést: *jobb-e, ha egy ezrest adok?* Azt mondta, igen, akkor felkel. Fiatalember volt ő is, szakállas, elvadult, de pillantása nem volna összevethető a balkáni éhező csontig apadt Jézus-arcával. A tizenöt évvel ezelőtti koldus, mintha csak pihent volna egy kicsit, könnyedén felállt, lerázta magáról a havat, és a Déli pályaudvar irányába elindult. A balkáni koldus arca azonban sem ravaszságot, sem akaratot nem tükrözött. A túlélés szalmaszálába kapaszkodás reflexe működtette akaratától szinte független tagjait.

Szó, ami szó: nem éltem az újabb lehetőséggel, nem használtam ki a pillanatot. Másnap a repülőtéren csokoládéra vertem el a megmaradt levát. Holott boldog lehetnék most, mint Darvasi László, hogy az éhező pénzemből evett és ivott. De így nem szabadulok tőle többé. A négy napos szófiai út souvenirként a nyakamba varrta.

május

Kőszegi kirándulás

A balesetig mozgalmas nyaram volt. Néhány napja még Kőszegen járkáltunk a zuhogó esőben. A vár és környéke merő sár volt, az építési munkák miatt. Megnéztük ugyan a főtéren álló Jézus Szíve templomot és elmentünk a marcipánmúzeumba, de az eső változatlanul esett. Mivel a gyerekek még nem ebédeltek igazi étteremben, meghívtam őket a főtér sarkán álló, több szintes, elegáns vendéglőbe. A rendelés procedúrája mámorító volt, de a húsleves merő só, a rántott hal nyálkás és gyanús állagú. A számla így is több mint tízezer forintra rúgott, pedig a húsleveset nem is számolták fel. Hosszasan bosszankodtam. A csöndesülő esőben aztán elindultunk a hegyi Kálvárián, de az ötödik stáció után visszafordultunk, kislány unokám elcsúszott a sárban, és felsebezte a térdét.

A már vízszintes talajon baktatva a város szélén hagyott kocsi felé jelenés-szerű, világos piros téglapüveget láttunk, a fölüjtött zsinagógát. Egy helybeli asszony söpörte az udvaron a felújítás alatt álló melléképület levert vakolatát. Épp szombat volt, a zsinagóga

nyitva. Az asszony odajött hozzájuk. Vidéki szívélyesség áradt belőle, rövidre vágott dús fekete haja volt, otthonkát viselt, a Kádárkor ízléstelen és praktikus öltözékét. Sötét szeme ismerős volt, akár csak Székely Magda húga volna. Magda két éve halt meg, s ha nem reményvesztetten él, ha nem szenved mindenféle szerzett betegségben, ha a depresszió elleni gyógyszerektől nem hízik el, ha el tudja felejteni hatéves korában mellőle elhurcolt anyja történetét, ma ismert költőként boldogan élhetne. Persze ehhez az kellett volna, hogy később szülessen, ne 1936-ban. Vagy ha mégis, akkor legalább ne legyen érzékenységből élő, vérbeli író. Vagy ha egyszerre éri mindkét csapás, akkor az, hogy a hajdani csendőr ne hurcolja el az anyját a szeme láttára. Magda *Éden* című dokumentum regényében leírja, hogy apja nevetséges és *smucig módon* fölajánlott két pengőt felesége szabadon bocsátása fejében, de a csendőr ügyet sem vetett a megvesztegetési kísérletre. Amikor azonban Magda kérte, hogy engedje el az édesanyját, *pára futotta el a férfi szemét*. Ehhez a mesebeli fordulathoz azonban szerencse kellett volna, nevezetesen az, hogy ne felügyelje a csendőrt egy keretlegény a lépcsőfordulóból. Anyja ráadásul, merő takarékoskodásból, a külön az elhurcolás esetére készítettet bakancs helyett, menetelésre alkalmatlan cipőben ment el. A bakancs-történet igaznak tetszik, de könnyen meglehet, hogy a csendőr szemét elfutó párafelhőt Magda *keresztény barátai* vizsgáltására találta ki, hogy egyáltalán nem rajzolódot szegyenkezésre utaló jel a deszka-arca. Szó, ami szó, anyját végül elhajtották, egyszer és mindenkorra, hogy ne mondjam költőien: *örökre*. Magda pedig depressziós lett. Nem tudta magának megbocsátani, hogy *manipulált* kisgyerekként a szülők közt folyó veszekedések alkalmával módosabb apja mellé állt, és érezte kicsit, hogy megveti anyját, azért mert ő a szegényebb. Kérdés persze, lehet-e kicsit megvetni valakit, különösen az anyánkat. Én úgy gondolom, nem, és — a férjének, Mezei Andrásnak az idegösszeroppanása után lediktált könyv tanúsága szerint — sajnos Magda is úgy gondolta: nem lehet.

Az asszony bevezetett minket egy melléképületbe, ahol a két világháború közötti polgári-paraszti életforma jellegzetes szobrocskái, porcelán- és faragvány-, kagyló- és réz kacatjai, Sissy mellszobrai álltak. Hátborzongatóan ismerős tárgyak, felvidéki rokonaim kopott, repedezett, megvénült üvegtárgyainak tucatpárjai, pergamen lámpaernyők, az országban nyilván mindenütt fellelhető, ízléstelenségükben szívgyötrő relikviák. A gyerekeknek tetszetek a kiállított tárgyak. Az asszony közben megmutatta a fatáblás ablak belső peremére vésett névbetűket, dátumokat, a hajdani iskola haszontalan nebulóinak fába vésett kezenyomát, ez nem hatott rájuk, túl kicsik ahhoz, hogy értékeljék a rendbontás kísérleteit. Ezután várakozó arccal egy fémdobozt vett elő és néhány képeslapot. Egyetlen szót sem szólt, csak várt, hogy megfizessük a belépőt. Ajándéku, viszonzásul kaptunk fejenként egy-egy képeslapot az egykori zsi-

nagóga halvány, fekete-fehér fotójának fénymásolatát, azaz öt képeslapot. *Népes család vagyunk még így is, a távollévő férfiak nélkül*, mondta az asszony. Amikor a zsinagóga kívülről kész, kőpor borította, csupa rom belsejébe léptünk, éreztem, hogy kapar a torkom. Nem áltattam magamat azzal, hogy a szállongó por miatt. Túl sok volt ez nekem, Magda fekete szemét látni újra, olvasni a fatáblába vésett, dülöngélő betűket; félttem, hogy szégyenszemre elsírom magam a gyerekek előtt.

Ha nem zuhog egész nap az eső, ha a vendéglői ebédmeghívás sikerül, ha nem esik el kislány unokám, nem lennék hisztérikus, áltattam magamat. A lelkem mélyén azonban tudtam, hogy nem erről van szó. Az asszony megmutatta az oltáron álló tégladarabkákat, a hajdani hitközség halottainak nevével. Ő maga vési a téglába a neveket, mesélte. A kilencvenhét név közül vagy negyvenet már bele is írt, de nagyon megviseli a csuklóját, mutatta is, mennyire megdagadt, de nem néztem meg, azt figyeltem, hogy néhány téglá megrepedt, ezeket úgy helyezte el, hogy takarják az épen maradt darabok. Be akarja fejezni a munkát, mert vendégük jön ősszel, egy Amerikában élő elhurcolt a családjával együtt, mondta, meg hogy attól fél, le kell állítaniuk a felújítást, mert elfogyott minden pénzük.

Míg beszélgettünk, bejött egy látogató, ránk köszönt, hogy *shalom*, és végignézett rajtunk. Nem volt kedvesség a hangjában, lehet, hogy képzelődtem, hogy vizsgáztatni akar, hogyan köszönünk vissza. Nem mertem *shalommal* köszönni, annyit mondtam csak, hogy *jó napot kívánok!*, és vártam, mond-e mást is. De miért is elegyedett volna szóba velünk? Eszembe jutott egy kellemetlen emlék. A Franco-diktatúra utolsó évében, még a diktátor halála előtt, 1975-ben meghívtak egy nyelvtanári konferenciára. A repülőtéren megszólított egy idősebb férfi, hogy látja, magyar vagyok, és vajon nem szégyellem-e magamat emiatt, ahogyan a zsidókkal viselkedtünk a háború idején. Angolul kiabált, mindenki ránk figyelt. Mondtam, hogy ötéves voltam a háború alatt, és a családom sosem volt antiszemita. Akkor megkérdezte, miért nem tudok jobban angolul, ha már utazgatók. Spanyolul válaszoltam, erre otthagytam. Leforrázva álltam a gyanakvó arcok között Alicante kis, vidéki repülőterén. Mindenki engem bámult, az útlevelem borítójánál is vörösebb lettem.

Az asszony megkérdezte, nincs-e kedvem beírni valamit a zsinagóga emlékkönyvébe. Intettem, hogy van, kotorásztam a táskám mélyén, tapintatosan el is lépett tőlem, a végén így meg is találtam a tollamat. Nem kellett gondolkodnom a szövegen, de alig láttam a betűímet: *Szíviük minden megbánásával: hívő keresztény család*, írtam a könyvbe.

július

Nyári olvasmányok

Az arcára zuhant, az aszfalt töredezett peremére, hátizsákja hátán, kezében kinyitva az esernyő. Felállt, és határozott léptekkel ment

tovább az alig kivilágított utcán, hogy elérje a 9,40-es villamost. Emlekezett, hogy nála van a mobilja, de nem mertte volna elővenni, mert az egyensúlyát így tartotta fent. Mindenki nyaralt, ő két napja érkezett haza vidékről. Jövet, az uszoda felé, merő kíváncsiságból megnézte ugyan, ott áll-e öccsének kocsija, de üres volt a szokásos beálló, úgy gondolta, ők is elmenekültek a forróság elől. Felrepedt szemhéjából és a száján nyíló sebből csorgott a vér, törölgette az arcát, hogy lásson. Elszántan átment egy útkereszteződésen, eszébe jutott, hogy mozgása a fejét vesztett tyúk vagy kakas reflexmozgását idézi, fut még egy kört, de másnapra ott gőzölög a vasárnapi asztalon az illatos húslevesben. Vágtája csúcsán, mint egy arkangyal jelent meg előtte: az öccse. *Hova-hova ilyen sietősen?*, kérdezte, de néhány lépés után meglátta, hogy nem árnyék borítja az arcát, hanem vér. Fölvitte magukhoz a sarki ház nyolcadik emeletére. Az utolsó szintet gyalog tették meg, hátán a zsák, kezében gondosan összecsukva a sértetlen esernyő. A fürdőszobában kapott egy tiszta blúzt, de erre napokig nem emlékezett, mint ahogyan az ütés erejére sem, amitől meglapultak a fogai. A nap egészen este csodálatosan telt pedig. Délelőtt — hónapok óta először — verset írt, délután pedig összeállított egy kezdőknek szóló társalgási párbeszédet az uszoda takarítónőjének, aki a takarítás mellett spanyolul akart tanulni. Eszébe jutott előző éjszakai álma a huszonnyolc éve halott apjáról, akitől — álmában — kapott egy levelet. Ezt az álmot írta meg a versben: *A halottak írnak néha egy utolsó levelet, bár képtelen vállalkozás kijátszani az élőkkal való érintkezés tilalmát, ha szeretet hajt is a vakmerő tette. Te felébredtél, és egész nap óvtad magadat, majd elaludtál újra. Úgy látszik, mégsem volt óvatos, nem vigyázott magára eléggé.*

Hosszan tűnődött a mentőtiszt kérdésén, mármint hogy, *milyen évet írunk?* A megfogalmazás is szokatlan volt, hát még a többes szám. Először látja őt, és tessék, kiderül, közösen írnak valamit. — *Hányadika van ma, Andrej Jefimics? Miután erre megjött a válasz... faggatni kezdték, hogy milyen nap van ma, hány nap van az esztendőben, és igaz-e, hogy a 6-os számú kórteremben valamilyen csodálatos próféta lakik?* — Aztán rájött, hogy az évszámot kéne megmondania. Hiába azonban az igyekezet, nem találta el. 1900... próbálkozott egy kicsit, aztán rájött, hogy bármi legyen is az igazság, ő a huszadik században él. Érezte, hogy tétova válaszával csalódást okoz a mentősnek, nem bántódott mégsem. Átadta magát a felelőtlen könnyűségnek, élvezte az utazást, örült, hogy emberszámba veszik, hogy kezet nyújtanak, és javulást kívánnak neki.

Jobb lett volna talán nem emlékeznie egyáltalán, elfelejteni végleg, amit addig az eszméletvesztés miatt nem élt át. Csütörtök este 9 óra 35-től egészen hétfő estig balesetének közönyös szemlélője volt, csak stigmáit viselte az arcán. A negyedik estén már otthon a kádban fölrémlettek a részletek. Megtántorodik, kezét a hátzsisák szíja alól nem tudja, és bármennyire furcsa, nem is akarja kiszabadítani, nincs benne ellenállás, nem mond semmi cifrát, csak hogy a

hétszázát, és még arra is jut ideje, hogy zuhanás közben, míg elszorítja a torkát a rémület — gondolatban — nevéssen a megfogalmazás eufemizmusán. Halvány és késői figyelmeztetésként önmagának még azt is hozzáteszi, hogy: *ebből komoly baj lesz!* Semmije sem fáj, a csattanás és koppanás hangját hallja, mintha kívülről szólna, szűrőn vagy füldugón át hatolna tudatába a külvilág, aztán kiálszik minden. Rövid szünet után a fejét kicsit megemelve körbenéz. A szomszéd járdán elsiet egy férfi, de nem vesz arról tudomást, mi történt vele. Kapaszkodás nélkül föláll, tántorog kicsit, de nem esik vissza. Fölméri, hogy nem fog messze érni, de kötelességtudóan igyekszik a megálló felé. Attól rémül meg a leginkább, hogy közben *képtelen eldönteni, mitévő legyen*. Hogy csapdába ejtette ez a meglepő esemény, nem tud taxit hívni, a magukra maradtak egyike lett, akár a fedél nélküliek, a bántalmazott nők, a szófiai koldus. Aztán persze mégsem az következik be, amitől retteg, legalábbis nem teljesen az, bár az ügyeletes kórház baleseti osztálya kitaszítottasága tényét megpróbálja a fejébe verni, ő pedig, ahelyett hogy elfogadná helyzetét, nevetséges módon kapálózik ellene. Varga Mátyás verseskötete, a *parsifal*, *parsifal* jár az eszében, bizonyos verssor-képzetek megismétlésének-megismétlődésének kényszere. De ha ez így van, nem felejtődhet el nyomtalan a kötetnek a szegény túlélésére, az emberi méltóság megőrzésére szolgáló útmutatása sem. Eszébe jut György Péter *Apám helyett* című szuggesztív és színigaz dokumentum-regénye is. Mi másért ez is, ha nem a túlélés mikéntjének keresése okából, és milyen mulatságos éppen a nővérpult előtt? Mintha ez a nyár előrevetítette volna a gyászos eseményt, ami hamarosan megtörténik vele, s amivel most szembe kellene néznie. Apja álombeli levele is nemde ezért érkezett? Ügyetlenségének terhe alatt támaszkodik a baleseti osztály nővérpultján. Éjjel félely van. Még nem nyúlhat ki a levegőtlen szoba negyedik ágyán, csak a helyét jelölték ki a szűk helyiségben, megköszönte a helyet, de a kutya sem segített neki, hogy lefeküdjön. Talán nem is volna illő utcai ruhában a tiszta ágyneműbe lefeküdnie. Műtét utáni nők horkolnak a szobában hanyatt fekvve. Kivesz ezt-azt a hátizsákból, aztán szelektál, a szappan maradhat, a hajkefe is, de a tárcáját és a mobilt, végül az arckrémét, mint értékét, magához veszi, hiszen figyelmeztették, hogy *itt lopnak, hordjon magánál mindent*. A folyosó a nyitott ajtók mögül előgördülő, állati torokhangoktól hangos, és tébolyító következetességgel ismétlődik egy férfi-kórteremből a rekedt és monoton üvöltés: *itt mindenki alszik! Ébresztő, emberek!* S a férfi-üvöltésre felelve szinte, a szemben levő kórteremből egy nő zavarodott, sivító fohászkodása csap ki: *Hagyják abba! Jézusom, irgalmazz!* Az első pillanatban azt hiszi, kínozzák a nőt, de nincs mozgás, nyilván a megszokott dzsungelhangok része a kiáltozás.

Öccse meghirdet egy féléves kurzust a Bölcsészkaron, az *emberi méltóság* a kurzus tárgya. Persze nem fognak fizetni érte, hiszen másképpen nem volna mód rá, hogy egy ilyen elvont témáról be-

széljenek. Erre gondol, míg mobilon beszél velük, mit és hol talál-
nak a lakásban. Tekintete az éjszakás nővér hátát pásztázza közben.
A középkorú nő a számítógépe előtt ül és labdajátékot játszik, ha
jól látja ugyan, mert a kötés alól ismét szemébe csorog a vér. Örü-
letesen szomjas, de semmi nincs nála, csak az uszodai holmi. A nő-
vér megfordul, emelt hangon rászól: *ne mobilozzon a folyosón, zavarja
a betegek nyugalmát!* Előveszi a zsebébe gyűrt papírzsebkendőt, óva-
atosan itatja a felsértett szemöldökéből szivárgó vért, aztán minden
óvatosságot, szükséges ravaszságot félretéve mondja, hogy *ha vége a
fegyelmzésnek, szíveskedjen adni valamilyen vászonkendőt vagy gézt, hogy
letörölje az arcát.* A nővér elámul a rebellis hangtól, szótlanul a pultra
csap néhány gézlapot. Letörli az arcát, hátat fordít a pultnak, de biz-
tos, ami biztos, ragaszkodik a nővér közeléhez, nem mer messzebb
menni. A folyosón végigbotorkál egy csontsovány, zavaros tekintetű,
minden jel szerint: hajléktalan; strandpapucs, fekete rövidgatyta és
foltos, fekete trikó van rajta. Közelebb jön hozzá, legelteti a szemét az
arcán. Vajon kivételes esetekre tartalékol a kórház tisztasági csoma-
got? Külön a hajléktalanoknak például? — tűnődik. A fekete trikós
még visszanez rá a fordulóból. Egy óra is elmúlik, amikor meg-
hozzák otthonról a szükséges holmikat, végre ágyba kerül, de alud-
nia így sem sikerül. Szívószállal szürcsöli viszont a palackos vizet
a saját poharából. Eltölti a birtoklás öröme, van törülközője, saját
vécépapírja. Az arca sajog, nem tud a hasára feküdni. A füldugó saj-
nos kimaradt a kívánságlistáról, a nem szűnő jajgatás és sikoltozó
fohász sokáig ébren tartja, belehasít a rémület, ahányszor csak fel-
hangzik a könyörgés. Világos van, amikor elnyomja az álom. Utolsó
gondolata az, hogy fizetős különszobát kér. Nemsokára fölébreszti
a nővér, hogy horkol. Elnézést kér, nem mer elaludni.

Féléber állapotából érces hang riasztja, *téged hogy hívnak?* Meg-
mondja a keresztnévét. Akkor az ablak felőli egyik ágyról a nő is be-
mutatkozik, és bemutatja a többi kettőt. Hamarosan kiderül, hogy az
érces hangú és szelíd ágyszomszédja szenvedélyes dohányos. Vi-
szonyuk is e szenvedély kielégítésén alapul. Az idősebbnek, a szo-
baparancsnoknak — ahogyan elnevezi őt magában — van pénze, a
fiatalabb nő viszont szegény. Az idősebb szüntelenül sértegeti a ci-
garettára ácsingózót, az pedig magyarázkodik. *Esküszöm, ilyen os-
toba nőt még sosem láttam, amilyen te vagy!* — *De hát nem úgy értettem.*
— *Előbb gondolkozz, azután beszélj!* A kirohanás végén meghívja egy
bagóra az épület elé. Az ágyszomszédja, az idős, pelenkás nő arra
vár, hogy elszállítsák a belosztályra, hiszen megmondták, a sebé-
szet nem tud mit kezdeni vele. Még a délelőtt során el is viszik, és
hoznak helyette egy frissen mütött, még öregebb asszonyt, aki fá-
zik, és pokrócot kér a szőke nappalos nővértől. *Csak képzelem, hogy fá-
zik* — mondja az —, *a mütőben fázhatott, de itt nem.* Nem is hoz sem-
mit. Amikor a szőke kimegy, lábával előrugdossa az asszony kofferét,
kinyitja és ráteríti otthonról hozott ragacsos köntösét. Az nem kö-
szöni meg, de abbahagyja a vacogást. Szemmel látható, hogy nem

rendíti meg a visszautasítás, edzett kórházlakó, telefonál, beszámol családjának a műtétről, és lelkükre köti, hogy látogassák meg. Az időközben visszatért szobaparancsnok a háta mögött mutogatva, halántékához emelve ujját, nagy gonddal formálja a szót, hogy *gagyás, így hát nem kell törődni vele*, nyomatékul még rá is hunyorít. Hangosan azonban mindannyiukkal közli, hogy ez a nő *a legkeményebb az összes között, és már egyszer ki is rúgták a modora miatt, de visszavették, mert nincs más*. Délután, amikor a nővér visszajön, a műtött beteg *rácsot kér az ágyára, mert szédülős, és fél, hogy leesik*. A nővér vallatóra fogja, vajon otthon is rácsos ágyban tarják-e, majd diadalmasan körülnéz: *akkor pedig minek hoznék rácsot?* Mindnyájan lapítanak.

Este új nővér érkezik. Megkérdezi, kinek mire van szüksége, pokrócot és rácsot hoz a műtött betegnek, elmondja, milyen gyógyszert tud adni kórházi készletből. Inkább alacsony, mint magas, kövérkés, fiatal nő, semmi külső jegy nem utal az átlagost meghaladó hivatástudatára, nyilván nem keres többet, mint délelőtti vagy előző éjszakai társa, néviz és bácsiz minden hatvan évét meghaladó beteget ő is, de mégis, mintha segíteni akarna rajtuk. Hála az általa felkínált altatónak, végigalussza a hazamenetele előtti, második éjszakát, ragaszkodik hozzá ugyanis, hogy hazamehessen, és ne várja meg a hétvégét.

Szombat reggel van. A nyitott ajtóból elkiáltja a nevét egy fiatal (rezidens?) doktornő, félvállán sporttáska, látszik, hogy siet. Igyekszik kifelé, hogy ne tartsa fel. Ül a doktornő a nővérpult belső peremén, nem kínálja föl neki az üres széket, csak rámutat a zárójelentésre, hol írja alá. *Előbb elolvasom*, mondja. A doktornő türelmetlenül bölint. Átfutja a jelentést, nyoma sincs benne a laboratóriumi vizsgálat eredményének. Ott van viszont a belgyógyász részletes szakvéleménye. Ő volt az az idős doktor, aki részvétellel és gyöngéden simogatta az arcát a vizsgálat közben, és bízta, hogy maradandó nyom nélkül rendbe jön majd. Ez a végtelenül emberi, nyugati országokban nyilván elképzelhetetlen mozdulatsor talán menedék a szegénység, a gyenge szolgáltatás, a kemény ápolók és rossz orvosok szeszélyének kitett szerencsétleneknek.

Technikák, kilátások túlélés esetén. Kórházi olvasmányának Viktor Frank könyvét kérte el otthonról, aki a lágerlakók lelki gondozásával formálta belső erővé az *elpusztításukra szövetkezett világrendszert*. Szégyenkezve gondol rá, hogy csődöt vall ezúttal is, nem képes arra, hogy megalázottságát *belső teljesítményé* formálja.

augusztus